

500 Χρόνια

Πετρωτά

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΟΘΩΜΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ
2. ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΓΕΦΥΡΑΣ ΣΤΗ ΘΕΣΗ "ΜΟΥΣΤΑΦΑ ΠΑΣΑ"
3. ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΡΓΑΤΩΝ ΤΗΣ ΠΕΤΡΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ
4. ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΕΓΚΑΤΕΣΤΗΜΕΝΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΠΕΤΡΑΣ
5. ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΤΗΣ ΓΕΦΥΡΑΣ
6. Η ΤΥΧΗ ΤΩΝ ΜΕΤΟΙΚΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΤΩΝ ΤΗΣ ΠΕΤΡΑΣ
7. ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ
8. ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΣΤΑ ΛΑΤΟΜΕΙΑ ΚΑΙ ΣΤΑ ΜΑΝΤΕΝΙΑ
9. ΣΥΝΕΝΩΣΗ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΣΤΟΝ ΟΙΚΙΣΜΟ "ΚΑΡΑΜΠΑΓ"
10. ΑΡΧΙΚΕΣ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ
11. ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ
12. ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΧΩΡΙΩΝ
13. ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ
14. ΟΝΟΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΠΩΝΥΜΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ
15. ΜΑΘΗΤΕΣ- ΦΟΙΤΗΤΕΣ – ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΤΡΩΤΑ

1. ΟΘΩΜΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ

Τον 14^ο αιώνα ξεκίνησε και τον 15^ο ολοκληρώθηκε, η κατάκτηση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας από τους Οθωμανούς.

2. ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΓΕΦΥΡΑΣ ΣΤΗ ΘΕΣΗ "ΜΟΥΣΤΑΦΑ ΠΑΣΑ"

Οι Οθωμανοί, με μια σειρά στρατιωτικών επιχειρήσεων στην Ευρώπη, ήθελαν να επεκτείνουν και να σταθεροποιήσουν τα σύνορα της Οθωμανικής αυτοκρατορίας στη Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη.

Προκειμένου να κερδίζουν χρόνο και παράλληλα για να έχουν λιγότερες στρατιωτικές έμπυχες και υλικές απώλειες, αποφάσισαν την κατασκευή γέφυρας στον ποταμό Έβρο (Mariza).

Η Σχεδίαση και κατασκευή της γέφυρας ανατέθηκε στον Οθωμανό αρχιτέκτονα Μιμάρ Σινάν, που είχε εξαιρετικές τεχνικές ικανότητες, αφού ανέγειρε Κάστρα, Τεμένη, γέφυρες και στρατιωτικές οχυρώσεις, με μεγάλη επιτυχία.

Η Γέφυρα αποφασίστηκε να κατασκευασθεί σε περιοχή βορειοδυτικά της Αδριανούπολης και σε απόσταση 20 μίλια (30 περίπου χιλιόμετρα) από αυτή, που αργότερα δημιουργήθηκε σε αυτήν τη περιοχή το Χωριό Μουσταφά Πασά και πολύ αργότερα, το 1913, αφού ήδη είχε μετατραπεί σε πόλη, μετονομάστηκε σε Σβίλενγκραντ (Svilengrad).

Ο Σινάν για τη κατασκευή της πέτρινης Γέφυρας, χρησιμοποίησε πάρα πολύ μεγάλο αριθμό τεχνιτών και εργατών.

Στους τεχνίτες που χρησιμοποιήθηκαν κάποιοι ήταν Έλληνες, που μεταφέρθηκαν ειδικά από την Ήπειρο, που ήταν τεχνίτες εξειδικευμένοι, στην εξόρυξη, στην επεξεργασία της πέτρας όπως και στην κατασκευή "γεφυριών".

Στην κατασκευή, αποφασίστηκε να χρησιμοποιηθούν πέτρες, μεταξύ άλλων και από τα λατομεία που υπήρχαν σε περιοχή του τόπου και που βρισκόταν, δυτικά περίπου, από τον τόπο κατασκευής της γέφυρας και σε διαδρομή απόστασης, 20 περίπου χιλιομέτρων.

Σημείωση: Σύμφωνα με έρευνα του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.), επιβεβαιώνεται ότι, τουλάχιστον ένα μέρος της γέφυρας κατασκευάστηκε από πέτρες που

μεταφέρθηκαν από τα λατομεία της περιοχής του "Καράμπαγ" και συγκεκριμένα από την περιοχή "Καρακόπετρα (Κορακόπετρα)" όπου γινόταν εξόρυξη πέτρας, ακόμη από την εποχή των προχριστιανικών χρόνων.

3. ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΕΧΝΙΤΩΝ ΤΗΣ ΠΕΤΡΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ

Η εγκατάσταση των οικογενειών των Ελλήνων τεχνιτών που μεταφέρθηκαν για την εξόρυξη, την επεξεργασία, τη μεταφορά της πέτρας και για το κτίσιμο της γέφυρας, έγινε με την ίδρυση νέου Οικισμού, λίγο πιο ανατολικά και με μικρότερο υψόμετρο, από την ευρύτερη περιοχή των χώρων εξόρυξης και επεξεργασίας, σε ακατοίκητο τόπο που οι Οθωμανοί τον αποκαλούσαν "Karabağ" (Καράμπαγ) και μεταφράζεται σε "Μαύρο Αμπέλι".

Σημείωση: Η έκταση που καταλάμβανε ο Οικισμός, ήταν μικρή. Το κέντρο και πλατεία βρισκόταν στη θέση που βρίσκεται, σήμερα, η Εκκλησία.

Η περιοχή, μέχρι τότε ήταν ακατοίκητη και υπήρχαν φυτεμένα αμπέλια.

Σημείωση: Η ύπαρξη, σήμερα, αμπελιών στα βόρεια του Χωριού στην περιοχή που σήμερα ονομάζεται "Αμπέλια" και συνέχεια πάλι με αμπέλια στα νότια του Χωριού στην περιοχή "Ξωβούνι", αφήνει περιθώρια υπόθεσης για εκείνη την εποχή, ολόκληρη η περιοχή να αποτελούσε μια μεγάλη συνεχόμενη περιοχή με αμπέλια.

Πληροφορίες για το ιδιοκτησιακό καθεστώς των "Αμπελιών" εκείνης της εποχής και γενικότερα ολόκληρης της περιοχής, δεν υπάρχουν.

Το όνομα της περιοχής, "Μαύρο Αμπέλι", προφανώς προκύπτει από την "ποικιλία" των σταφυλιών που υπήρχαν στα αμπέλια.

Μικροί Οικισμοί με γηγενείς Έλληνες κατοίκους σε διάφορες άλλες τοποθεσίες της ενιαίας περιοχής υπήρχαν, αφενός λόγω της ακατάπαυστης, από τα αρχαία χρόνια, λειτουργίας των λατομείων και αφετέρου λόγω της παράλληλης απασχόλησης των κατοίκων με την υλοτομία και την κτηνοτροφία.

Η περιοχή του νέου Οικισμού, μέχρι τότε, δεν προσφέρονταν για μόνιμη εγκατάσταση, αφού οι μέχρι τότε υπάρχοντες κάτοικοι της ευρείας περιοχής, προτιμούσαν οι κατοικίες τους να βρίσκονται δίπλα στον τόπο εργασίας τους, αφενός αφού κυρίως ασχολούνταν με τις εργασίες, εξόρυξης και επεξεργασίας της πέτρας, την υλοτομία και την κτηνοτροφία και αφετέρου, για λόγους ασφάλειας, επέλεξαν οι τόποι κατοικίας να μην είναι εύκολα προσβάσιμοι από ανεπιθύμητους επισκέπτες.

Σημείωση: Η προφορική παράδοση αναφέρει, ότι στον τόπο αυτόν με τα "Αμπέλια", πριν από την απόφαση ίδρυσης του Οικισμού "Καράμπαγ" υπήρχαν και λειτουργούσαν "Χάνια" για την εξυπηρέτηση των διερχομένων από την περιοχή, αφού σε αυτό το σημείο σταματούσε η γεωγραφικά επίπεδη περιοχή και ξεκινούσε η ορεινή δασώδης περιοχή, που βρισκόταν στις παρυφές της Οροσειράς της Ροδόπης.

Σχόλιο Συντάκτη: Με τις σύγχρονες τεχνολογίες, μαθαίνουμε ότι το "Καράμπαγ" είχε υψόμετρο 200 περίπου μέτρα, η "Ασπάλω" 350 μέτρα και η "Καρακόπετρα" 400-450 μέτρα.

Οι λόγοι απόφασης, να στήσουν τον Οικισμό τους, σε αυτή την περιοχή, ήταν πολλοί. Ένας λόγος ήταν, ότι γινόταν συνδυασμός των αποστάσεων από τα "λατομεία" έως σε αυτό το σημείο και από αυτό το μέρος, μέχρι στο υπό κατασκευή "γιοφύρι", αφού βρισκόταν περίπου στη μέση ολόκληρης της διαδρομής.

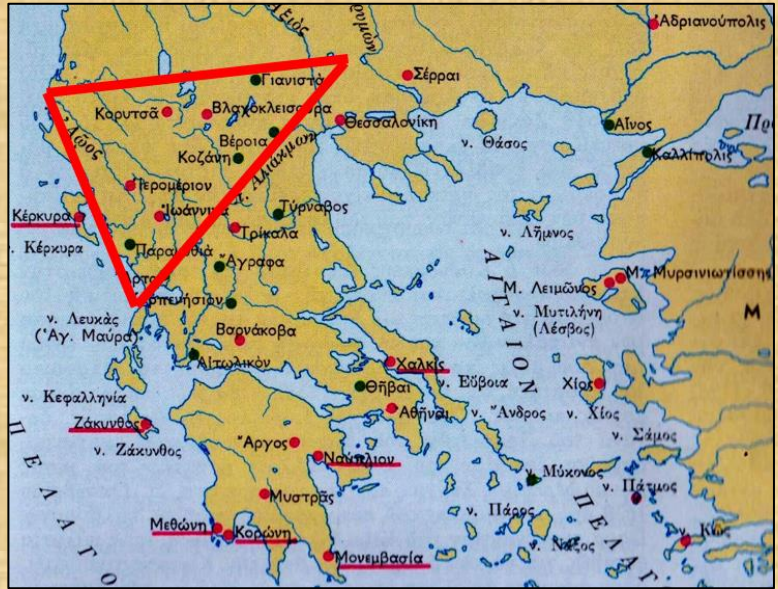
Άλλος λόγος, ήταν ότι ο τόπος βρισκόταν στους πρόποδες του ορεινού όγκου, σε αντίθεση με τους άλλους Οικισμούς που βρισκόταν μέσα σε ορεινές δασώδεις περιοχές. Από αυτό το μέρος ξεκινούσε, ανατολικά, η ύπαρξη σχετικά επίπεδων εδαφών που προσφέρονταν για καλλιέργεια ειδών διατροφής.

Ένας επίσης κύριος λόγος ήταν, ότι η περιοχή διέθετε μεγάλο αριθμό πηγών πόσιμου νερού για αυτούς, αλλά και για τα ζώα τους.

4. ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΕΓΚΑΤΕΣΤΗΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΙΤΩΝ ΠΕΤΡΑΣ

Για τους κατοίκους του Οικισμού που μεταφέρθηκαν από την Ήπειρο που με νεότερες πληροφορίες και από την Δυτική Μακεδονία, υπάρχουν έγγραφες πληροφορίες που αναφέρουν:

" ...Έχτισαν κάστρα και πολιτείες, εκκλησίες με τρούλους, Τζαμιά με υψηλούς μιναρέδες, παλάτια για τους μπέηδες και τους αγάδες, Αρχοντικά, βρύσες και πηγάδια, γεφύρια μονότοξα και πολύτοξα. Ήταν οι Ηπειρώτες, οι

μάστορες της πέτρας. Τα έργα τους σκορπισμένα σε τόπους κοντινούς αλλά και σε χώρες μακρινές μιλούν για τις αρχιτεκτονικές τους αρετές.

Μετά τον 15^ο αιώνα αφού στράφηκαν αποκλειστικά στο συγκεκριμένο επάγγελμα ταξίδευαν στην Θεσσαλία, Μακεδονία και Θράκη, έφτασαν στα Βαλκάνια, τη Περσία, την Ινδία, ακόμη και την Αφρική.

Εξ αιτίας της ιδιαίτερης ειδίκευσης απολάμβαναν της εμπιστοσύνης, της υπόληψης και του σεβασμού από τους Οθωμανούς.

Ο Gerlach, ένας γνωστός την εποχή εκείνη στην Ευρώπη, στις πολλές του μετακινήσεις, τους Ηπειρώτες και τους Δυτικομακεδόνες τους χαρακτήριζε, ως καλούς κτίστες στο κτίσιμο φρουριών επί Σελίμ Β' και Σουλεϊμάν Α'. ...."

Αναφέρεται επίσης ότι, μερικοί από τους Ηπειρώτες που μεταφέρθηκαν, κατάγονταν από την Μάλτα.

Σύντομο ιστορικό: Μετά την κατάληψη των Βυζαντινών τόπων από τους Οθωμανούς, ο Ελληνικός πληθυσμός ήταν υπό διωγμό.

Στην Δυτική Ελλάδα και ειδικά από την Ήπειρο, κύματα υπόδουλων Ελλήνων

κατέφυγαν σε χώρες εξωτερικού και μεταξύ αυτών στην Νότιο Ιταλία και Σικελία.

Στην γνωστή στους Έλληνες "Μεγάλη Ελλάδα" (Magna grecia).

Η ονομασία "Μεγάλη Ελλάδα", είχε δοθεί κατά τον 6ο αιώνα π.Χ. στις Ελληνικές πόλεις που βρίσκονταν κατά μήκος των παραλίων της Νότιας Ιταλίας και παρά τις ξένες κυριαρχίες, οι κάτοικοι διατήρησαν την Ελληνικότητά τους, τη γλώσσα και τον πολιτισμό τους.

Οι δεσμοί λοιπόν, των κατοίκων της Ηπείρου, με τους κατοίκους της Νότιας Ιταλίας από τα αρχαία χρόνια μέχρι και τα χρόνια της Τουρκοκρατίας ήταν πολύ στενοί και οι μετακινήσεις τους από Ελλάδα προς Ιταλία και από Ιταλία στην Ελλάδα ήταν συνηθισμένο φαινόμενο.

Στον νέο Οικισμό που δημιουργήθηκε στον τόπο, με ονομασία "Καράμπαγ", η ύπαρξη εργατών με καταγωγή από την "Μάλτα", συμπεραίνεται από την προφορική παράδοση, αφού στα γυναικεία ονόματα υπήρχε και το "ξένο" όνομα για τους Θράκες, "Μάλτα".

Σχόλιο Συντάκτη: Το γεγονός να δίνεται σε Παιδιά, το όνομα της Πατρίδας τους, είχε ισχύ μέχρι και τα σχετικά πρόσφατα χρόνια. Π.χ. Οι Έλληνες Ομογενείς κάτοικοι Κρατών της πρώην Ένωσης Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών, έδιναν στα παιδιά τους και το όνομα "Ελλάδα".

Τέλος, στον Οικισμό που δημιουργήθηκε, αναφέρεται και η ύπαρξη μικρού αριθμού τεχνιτών, με καταγωγή από την Σάμο.

Σύντομο ιστορικό: Μετά την κατάληψη του νησιού από τους Οθωμανούς, ο Ελληνικός πληθυσμός και εδώ ήταν υπό διωγμό. Πολλοί Σάμιοι έφυγαν από το νησί τους και κατέφυγαν σε διάφορα μέρη, μεταξύ αυτών και στην Ήπειρο.

5. ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΤΗΣ ΓΕΦΥΡΑΣ

Η γέφυρα, ολοκληρώθηκε το 1529 και αποτελούσε ένα μέρος Βακούφικου συγκροτήματος, το οποίο συμπεριλάμβανε ένα "Καραβάν Σαράι", ένα "Ισλαμικό Τέμενος" (Τζαμί) και ένα "Χαμάμ".

Είχε μήκος 295 μέτρα, 6 μέτρα πλάτος και 21 τόξα, που το μεγαλύτερο είχε άνοιγμα 18 μέτρα. Ήταν δε, η μεγαλύτερη της περιοχής και αποτελούσε πλέον το κύριο οδικό άξονα μεταξύ Κωνσταντινούπολης και Βελιγραδίου.

Στη γέφυρα, "δόθηκε" το όνομα "Μεγάλου Βεζίρη" του Οθωμανικού κράτους, "Μουσταφά Πασά".

Σημείωση: Οι περισσότερες πληροφορίες αναφέρουν ότι, οι εργασίες κατασκευής της "Γέφυρας", έγιναν στην περίοδο από 1512 έως 1529. Υπάρχουν όμως και "Ιστορικοί", που τοποθετούν την κατασκευή, στην περίοδο 1530-1531.

Σχόλιο Συντάκτη: Στην παρούσα εργασία, που αναφέρεται στην ίδρυση του Χωριού "Καράμπαγ", η αναφορά του ακριβούς έτους κατασκευής της Γέφυρας και η αναφερόμενη διαφορά μεταξύ των "Ιστορικών", μερικών ετών, είναι "ήσσονος σημασίας".

6. Η ΤΥΧΗ ΤΩΝ ΜΕΤΟΙΚΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΤΩΝ ΤΗΣ ΠΕΤΡΑΣ

Μετά την ολοκλήρωση των εργασιών της κατασκευής της γέφυρας "Μουσταφά Πασά", σταματούν και οι πληροφορίες από την προφορική παράδοση, για την τύχη των "Μέτοικων" Ηπειρωτών εργατών και τεχνιτών που είχαν εγκατασταθεί στο "Καράμπαγ".

Πληροφορίες και ενδείξεις για τυχόν οργανωμένη μόνιμη παραμονή τους, δεν υπάρχουν. Εκτιμάται ότι η παραμονή σχετικά μικρού αριθμού, αφού αφομοιώθηκε, να απορροφήθηκε σε βάθος χρόνου, από τους γηγενείς.

Σημείωση : Η εκτίμηση της παραμονής τους προκύπτει, από το λεξιλόγιο και την προφορά, των κατοίκων του Χωριού, πολλών λέξεων και φράσεων όπως και ονομασιών αντικειμένων και ειδών, που δεν υπάρχουν στο λεξιλόγιο των Θρακών, αλλά "συναντώνται" όμως, ακόμη και σήμερα, σε περιοχές της Ηπείρου και της Δυτικής Μακεδονίας.

Αναφέρεται, ότι μερικοί παρέμειναν στους Οικισμούς που υπήρχαν κοντά στα Λατομεία. Συγκεκριμένα, λέγεται ότι μερικοί εγκαταστάθηκαν και στον Οικισμό της "Ασπάλω". Και εδώ όμως εκτιμάται ότι παρέμειναν λίγοι που τελικά απορροφήθηκαν από τους γηγενείς της περιοχής.

Εφόσον δεν υπάρχουν ίχνη, οργανωμένης παραμονής τους στον Οικισμό “Καράμπαγ”, αλλά ούτε και σε Οικισμούς της ευρείας περιοχής, εκτιμάται ότι, η πλειοψηφία από αυτούς, μετά από απροσδιόριστο χρόνο, να μετοίκησαν σε άλλα μέρη για να ασκήσουν το επάγγελμα που κατείχαν άριστα.

Πιθανολογείται, να μετοίκησαν στο Μουσταφά Πασά, που είχε πλέον ιδρυθεί ως Οικισμός και υπήρχαν και εκεί “συμπατριώτες” τους ή ακόμη να μετοίκησαν στην Αδριανούπολη όπου και εκεί είχε ήδη εγκατασταθεί μεγάλος αριθμός “Ηπειρωτών” για την ανέγερση πέτρινων κατασκευών.

Σημείωση: Για την παρουσία Ηπειρωτών στο μετέπειτα “Μουσταφά Πασά”, αναφέρεται ότι υπήρχε “Ελληνική Ηπειρωτική Κοινότητα” που στην περίοδο 1860-1863 δημιούργησε και “Αλληλοδιδασκτική Σχολή”.

Από σχετικά πρόσφατες πληροφορίες, μαθαίνουμε ότι περί τα τέλη του 18^{ου} αιώνα, από τον Οικισμό “Νταλάγκα” της περιοχής Βιντελούστι (σημερινής Κοινότητας Δαμασκηνιάς) Κοζάνης της Δυτικής Μακεδονίας, ένας μεγάλος αριθμός Οικογενειών ξεκίνησε για να μετεγκατασταθεί στο Χωριό “Καράμπαγ” της περιοχής Αδριανούπολης, όπου από πληροφορίες που είχαν, προϋπήρχαν εγκατεστημένοι συμπατριώτες τους.

Μετά την λήψη αυτής της πληροφορίας, επιβεβαιώνεται πλήρως η προφορική παράδοση των κατοίκων του Χωριού, για την καταγωγή αυτών που εργάστηκαν στην κατασκευή του “γιοφυριού”.

7. ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Η αρχική ονομασία του Οικισμού ήταν, στα Οθωμανικά, Karabağ και αποκαλούνταν από όλους “Καράμπαγ”.

Με την πάροδο του χρόνου και επειδή οι κάτοικοι της περιοχής μιλούσαν την Ελληνική γλώσσα, στο όνομα πρόσθεσαν το Ελληνικό ουδέτερο άρθρο “το” και το Χωριό πλέον το αποκαλούσαν “Το Χωριό Καράμπαγ”.

Αργότερα, όταν επρόκειτο να αναφερθούν για την περιοχή, την αποκαλούσαν με Ελληνικό θηλυκό άρθρο “η Καράμπαγη” και για λόγους πρακτικούς και “ευγλωττίας” στην “καθομιλουμένη” την πρόφεραν και ως “Καράμπαη”.

MUSTAFA PASHA και Karabagh , από επιλεγμένο απόκομμα Χάρτη του 1912

Η ονομασία του Χωριού, ως “Καράμπαγη”, καθιερώθηκε και έγινε αποδεκτή από τους Οθωμανούς, αφού και σε μερικούς χάρτες εμφανίζεται και ως Karabağh”.

Σε σχετικά νεότερους χρόνους, η ονομασία του Χωριού εμφανίζεται ως “Καράμπαα”. Αυτό αιτιολογείται με το σκεπτικό ότι, η λέξη “Karabağh” αναφέρονταν σε περιοχή και για την αναφορά του ονόματος στο ουδέτερο (το) Χωριό, πρόσθεσαν ως κατάληξη το γράμμα “άλφα” και το Karabağh, μετατράπηκε σε Karabağa και για πρακτικούς λόγους, ιδιαίτερα από τους ξένους, κυρίως Βούλγαρους και πρόσφυγες από την Βουλγαρία, προφέρονταν “Karabaa”.

Η ονομασία του Χωριού, ως “Karabaa”, έγινε και αυτή αποδεκτή από τους Οθωμανούς και σε μερικούς χάρτες το Χωριό εμφανίζεται και ως “Karabaa”.

Οι κάτοικοι του Χωριού, ειδικά οι παλαιοί, το Χωριό, ακόμη και μετά από 40-50 χρόνια από την απελευθέρωση, το αποκαλούσαν στην καθομιλουμένη “Καράμπαη”.

Απόκομμα από Λιθόγραφο Εθνογραφικό χάρτη, έκδοσης 1908

Σε όλα αυτά τα χρόνια, οι κάτοικοι των γειτονικών Χωριών, την “Καράμπαη” την αποκαλούσαν “Καράμπαα”.

Οι κάτοικοι των Πετρωτών την λέξη “Καράμπαα”, την θεωρούσαν “ξενόφερτη” ονομασία και αν και την δέχονταν χωρίς αντίρρηση, ποτέ δεν την ανέφεραν αυτοί ως ονομασία του Χωριού τους.

8. ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΣΤΑ ΛΑΤΟΜΕΙΑ ΚΑΙ ΣΤΑ ΜΑΝΤΕΝΙΑ

Μετά την ολοκλήρωση εργασιών κατασκευής της Γέφυρας, οι εξορύξεις πέτρας από τα λατομεία της περιοχής συνεχίστηκαν, αφού επανήλθαν στον ρυθμό των προηγούμενων εποχών, με την εξόρυξη πέτρας ως “δομικό υλικό”, όπως και στην κατασκευή πέτρινων ειδών στα “Μαντένια”, όπως, οι “Μυλόπετρες” (πέτρες για νερόμυλους), τα “Πηγαδόστομα” (στόμια πηγαδιών), τα “Ταμπάνια” (βάσεις στα πηγάδια για τα στόμια των πηγαδιών, που επάνω τους τοποθετούνταν τα “Πηγαδόστομα”), οι “γούρνες” για τα πηγάδια και για τις ποτίστρες ζώων, “Κισμέδες” (τα σύνολα για την κατασκευή ποτίστρων για ζώα), οι “νεροχύτες”, οι “Χειρόμυλοι”, τα “Γουδιά” και άλλες κατασκευές για τις ανάγκες της καθημερινότητας στο Χωριό.

Ακόμη, σε ορισμένες τοποθεσίες εξορύσσονταν και πέτρες που χρησιμοποιούνταν στις “στέγες” αντί για κεραμίδια, ή στα δάπεδα.

Μεταχειρισμένα Προϊόντα επεξεργασμένης πέτρας, σε πέτρινη κατασκευή, μετά την ολοκλήρωση του κύκλου ζωής του αρχικού σκοπού κατασκευής τους

Οι κυριότερες θέσεις εξόρυξης πέτρας βρίσκονταν στις τοποθεσίες, "Καρακόπετρα", "Γκάζου Μύλος" και στα "Πετρωτά" (Μαντινούδια).

Σημείωση: Η επεξεργασμένη πέτρα, αποτέλεσε προϊόν εμπορικής εκμετάλλευσης, με την απασχόληση αρκετών κατοίκων, από την μεταφορά και πώληση των ειδών. Ειδικά των "Μυλόπετρων", σε περιοχές όπως, Μουσταφά Πασά (μετέπειτα Σβίλενγκραντ), Αδριανούπολη, Αλεξανδρούπολη, Κομοτηνή, Ξάνθη,, αλλά και Φιλιππούπολη και Σόφια.

Υπάρχει πληροφορία ότι "Μυλόπετρες" πωλούνταν μέχρι και τα Ελληνικά νησιά για χρήση στους "Μύλους εληάς" (σήμερα ελαιοτριβεία).

Τελευταία πώληση πραγματοποιήθηκε το 1963.

9. ΣΥΝΕΝΩΣΗ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΣΤΟΝ ΟΙΚΙΣΜΟ "ΚΑΡΑΜΠΑΓ"

Σύμφωνα με την προφορική παράδοση, περί το 1830, οι Έλληνες κάτοικοι των γύρω "Μικροοικισμών", που βρισκόταν σε ορεινά και δασώδη εδάφη, αποφάσισαν να "κατεβούν" και να εγκατασταθούν και αυτοί στον Οικισμό "Καράμπαγ".

Η "μετεγκατάσταση" αυτή, προφανώς πραγματοποιήθηκε αφού πλέον, αυτή την εποχή, οι Οθωμανοί έδωσαν την δυνατότητα στους Χριστιανούς, να αποκτήσουν εδάφη για εκμετάλλευση, με αντάλλαγμα την φορολόγηση.

Στη νέα περιοχή υπήρχαν εδάφη για καλλιέργεια και γι' αυτούς και επιπλέον όλοι τους, με τους κατοίκους του "Καράμπαγ", είχαν κοινή γλώσσα, κοινή θρησκεία, κοινές εργασίες, κοινά ενδιαφέροντα, με αποτέλεσμα την εύκολη συνύπαρξη.

Το "Καράμπαγ" πλέον, από ένας Οικισμός μεταξύ άλλων Οικισμών της περιοχής, μεταβλήθηκε σε "Χωριό" και χαρακτηρίζονταν ως "Κεφαλοχώρι" από τους άλλους Οικισμούς που παρέμειναν με ελάχιστους κατοίκους.

Μετά από λίγα χρόνια και συγκεκριμένα το 1834, οι κάτοικοι, θα κτίσουν νέα και μεγάλη πλέον Εκκλησία.

Από τα μέσα αυτού του αιώνα (19^{ου}), αρχίζουν να εμφανίζονται έγγραφες πληροφορίες για τον τόπο, όπου αναφέρεται ότι το Χωριό κατοικούνταν, αποκλειστικά από γηγενείς Έλληνες.

10. ΑΡΧΙΚΕΣ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Μετά την κατασκευή της γέφυρας, ο μέχρι τότε δρόμος που είχε δημιουργηθεί από τα λατομεία του “Καράμπαγ” μέχρι το “Γιοφύρι”, άρχισε να χρησιμοποιείται από Εμπόρους, Ταξιδευτές - Περιηγητές και βέβαια και από Φοροεισπράκτορες του Οθωμανικού κράτους για την μετακίνησή τους στους άλλους Οικισμούς του ορεινού όγκου, αλλά και για συνέχιση για τη μετάβασή τους στην περιοχή το Ορτάκιοϊ και παραπέρα, αφού αυτός ο δρόμος έστω και υποδιαίστερος του Κεντρικού επίσημου δρόμου, ήταν κατά πολύ συντομότερος.

Αργότερα, τον δρόμο αυτόν τον χρησιμοποιούσαν και οι κάτοικοι του “Καράμπαγ” για μετάβαση προς την περιοχή του “Μουσταφά Πασά” που ήδη είχε μετατραπεί σε πόλη, για πώληση όλων των ειδών πέτρας που “έβγαζαν” από τα “μαντένια” ή ακόμη για την πώληση ξύλων αλλά και κάρβουνων.

Αναφερόμενοι στις μετακινήσεις των κατοίκων του Χωριού, στο Χωριό υπήρχαν δύο κύριοι δρόμοι, ο ένας που “πήγαινε” στο “Γιοφύρι” (έτσι αποκαλούσαν το Μουσταφά Πασά μέχρι και τα προπολεμικά χρόνια) και ο άλλος δρόμος ήταν η “Καστρινή στράτα” που οδηγούσε στο “Κάστρο” (έτσι αποκαλούσαν την Αδριανούπολη). Υπήρχε και δρόμος προς τους Οικισμούς Γυαλιά και Μπάρα, αλλά δεν εξυπηρετούσε τις κύριες ανάγκες τους.

Οι επισκέψεις στο “Γιοφύρι” και στο “Κάστρο”, συνήθως γινόταν για την πώληση των προϊόντων τους, αλλά και για αγορά ειδών πρώτης ανάγκης που δεν υπήρχαν στο Χωριό, όπως και επισκέψεις σε Γιατρούς.

Μεταξύ των δύο, προτιμούσαν το “Κάστρο” αφού σε αυτό υπήρχε μεγάλος αριθμός Ελλήνων.

11. ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ

Μετά την ίδρυση του Χωριού και για τους τρεις, περίπου, επόμενους αιώνες, δεν υπάρχουν αναφορές ιδιαίτερων γεγονότων στον τόπο.

Οι γραπτές πληροφορίες που υπάρχουν από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα είναι:

- Το 1839 και το 1856 εκδόθηκαν από τους Οθωμανούς τα διατάγματα «Χάτι Σερίφ» και «Χάτι Χουμαγιούν» (Hatt-i Humayun).

Με αυτά τα διατάγματα, μεταξύ άλλων, δόθηκε το δικαίωμα στους υπόδουλους Έλληνες για δημιουργήσουν τα “δικά τους” Ελληνικά Σχολεία.

- Το 1877, το Χωριό ήταν μεγάλος Οικισμός, αφού είχε 775 κατοίκους.
- Σε έγγραφο που εκτιμάται ότι συντάχθηκε περί το 1885, αναγράφεται ότι το Ελληνόφωνο “Καράμπαγ” είχε 150 οικίες, μία Εκκλησία με ένα Ιερέα και Δημοτικό Σχολείο.
- Το 1912, ξεκίνησε ο Πρώτος Βαλκανικός πόλεμος και το Χωριό καταλήφθηκε από τους Βούλγαρους.
- Το 1913 έληξε ο Πρώτος και εντός του ίδιου έτους ξεκίνησε ο Δεύτερος Βαλκανικός πόλεμος.
- Μετά την λήξη του Β’ Βαλκανικού πολέμου που έγινε εντός του 1913, η περιοχή που βρισκόταν το Χωριό αποφασίστηκε να παραχωρηθεί στην Τουρκία.
- Το 1915, μετά από υπογραφή συμφωνίας μεταξύ Βουλγαρίας και Οθωμανικού κράτους, τα εδάφη του σημερινού Βορείου Έβρου, εκχωρήθηκαν από τους Οθωμανούς στους Βούλγαρους.
  - ❖ Η αποχώρηση των Οθωμανών από την περιοχή ήταν πλέον οριστική.
  - ❖ Το “Καράμπαγ” πλέον διοικητικά ανήκε ως Βουλγάρικος Οικισμός στον “Νομό Αδριανουπόλεως”, του Δήμου “Μεζέκ” της “Αγροτικής Επαρχίας του Σβίλενγκραντ”.
- Το 1919, οι τότε “νικήτριες δυνάμεις” του Α’ Παγκοσμίου πολέμου, αποφάσισαν την εκκένωση της Δυτικής Θράκης από τους Βουλγάρους και την ίδρυση, υπό Γαλλική διοίκηση, αυτόνομου Κρατιδίου με την ονομασία “Διασυμμαχική Θράκη”. Μετά την ίδρυση του “Κρατιδίου”, έγινε και η αποχώρηση των Βούλγαρων από το Χωριό.
- Το 1920, καταργήθηκε το Κρατίδιο της “Διασυμμαχικής Θράκης”, ο τόπος καταλήφθηκε από τον Ελληνικό Στρατό και τα εδάφη της Ανατολικής και Δυτικής Θράκης προσαρτήθηκαν στο Ελληνικό Κράτος.
- Θα ακολουθήσει, το 1921, η επίσημη δημοσίευση της απόφασης μετονομασίας του Χωριού, από “Καράμπαγ” σε “Πετρωτά”.
- Το 1926, πολλές νέες Οικογένειες του Χωριού θα μετοικήσουν στην Πάλλη
- Το 1932, θα γίνει μετοίκηση μερικών Οικογενειών στην Παλαιίστρα.
- Την περίοδο 1941 – 1944, στην εποχή του Β’ Παγκόσμιου πολέμου, το Χωριό θα βρεθεί υπό Βουλγάρικη κατοχή.

- Στα “μεταπολεμικά” χρόνια, λόγω του μεγάλου αριθμού των κατοίκων, θα ακολουθήσουν μετοικήσεις:
  - Το 1950, αρκετών Οικογενειών, στον Δίλοφο
  - Το 1959, μερικών Οικογενειών, στην Κοτρωνιά Σουφλίου
  - Το 1960, μερικών Οικογενειών στην Γιαννούλη Σουφλίου.

- Στις αρχές της δεκαετίας του 1960, ξεκίνησε ομαδική μετανάστευση των κατοίκων του Χωριού σε κράτη του Εξωτερικού, με κύριο Κράτος την τότε Δυτική Γερμανία.
Έκτοτε, ο ετήσιος αριθμός των μονίμων κατοίκων του Χωριού, έχει πτωτική πορεία.

12. ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΧΩΡΙΩΝ

Οι κάτοικοι των “Πετρωτών”, διέφεραν από τους κατοίκους των άλλων κοντινών Ελληνικών Χωριών, αφού όπως δήλωναν, ένοιωθαν αφενός μεμονωμένοι “βουνίσιοι” στην κλειστή τους κοινωνία και αφετέρου ένοιωθαν μόνοι και “ανάδελφοι”.

Παρόλα αυτά, ένοιωθαν “υπερήφανοι” και για την καταγωγή τους, αλλά και για τον τόπο κατοικίας τους.

Στην καθημερινότητά τους, ως γνήσιοι απόγονοι των αρχαίων Θρακών και των μετέπειτα Βυζαντινών, η γλώσσα, τα Ονόματα, τα ήθη και έθιμα, η μουσική και τραγούδια τους, προέρχονταν από τη Θράκη.

Παράλληλα, επειδή “συνυπήρξαν” για αρκετό χρονικό διάστημα με τους Ηπειρώτες και Δυτικομακεδόνες που είχαν μετεγκατασταθεί στην περιοχή, “κράτησαν” από αυτούς, λέξεις, φράσεις όπως και ονομασίες αντικειμένων και ειδών.

Κάθε “ξένος” που ερχόταν στο Χωριό για μόνιμη εγκατάσταση, είτε μετά από γάμο, είτε από κοντινά Χωριά ως μεμονωμένη “μετοίκηση”, ήταν ευπρόσδεκτος και καλοδεχούμενος. Δεν έπαυε όμως, γενικά αυτοί οι άνθρωποι, να ξεχωρίζονται και επειδή ήταν λίγοι, να προσδιορίζονται και να αποκαλούνται με “παρατσούκλια” που έφεραν τον τόπο καταγωγής τους.

Οι σχέσεις των κατοίκων του Χωριού με τους κατοίκους των άλλων Χωριών ήταν:

- Με τους κατοίκους της Γυαλιάς και της Μπάρας, είχαν τις καλύτερες σχέσεις.
- Οι κάτοικοι του Ορμενίου και της Φτελιάς, που μετά το 1922 ήταν καθαρά πρόσφυγες, είχαν άλλη προφορά και άλλο τρόπο ομιλίας, διαφορετικό λεξιλόγιο, άλλες ονομασίες και Ονόματα, άλλες ενδυμασίες, άλλα ήθη και έθιμα, άλλους Χορούς και τραγούδια, ακόμη και διαφορετικό τρόπο ζωής, αφού αυτοί βρισκόταν στον “κάμπο” και είχαν διαφορετικές ασχολίες.

Σημείωση: Οι κάτοικοι των Πετρωτών, γνώριζαν ότι το Ορμένιο υπήρχε από τα Βυζαντινά χρόνια και μάλιστα το αποκαλούσαν “η Τζερμιιά”.

Οι κάτοικοι των Πετρωτών, τους κατοίκους, ειδικά του Ορμενίου, τους θεωρούσαν πιο “σύγχρονους της εποχής” από αυτούς, αφού λόγω του τρένου που διέρχονταν από το Χωριό και υπήρχε δυνατότητα μετακίνησής τους, μπορούσαν να επικοινωνήσουν, να ενημερωθούν και να προσαρμοσθούν με τον υπόλοιπο Κόσμο, ευκολότερα.

- Οι κάτοικοι του Πενταλόφου, ήταν πιο κοντά με τους κατοίκους των Πετρωτών αφού κι αυτοί ήταν γηγενείς, αλλά κι εδώ υπήρχαν διαφορές, στην γλώσσα, μερικώς στην ενδυμασία, σε μερικά ήθη-έθιμα, σε χορούς, σε πολλά τραγούδια.

Κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα των κατοίκων του Πενταλόφου, ήταν το γλωσσολόγιο και η χαρακτηριστική προφορά τους.

Σημείωση: Λεγόταν ότι, η προφορά τους παρέπεμπε σε περιοχές Κωνσταντινούπολης.

Ο Πεντάλοφος, στα τελευταία χρόνια προ της απελευθέρωσης του τόπου, ήταν έδρα Δημαρχίας. Επίσης μετά την απελευθέρωση, διέθετε ως Δημόσια υπηρεσία και Σταθμό Χωροφυλακής.

Όλα αυτά, συντελούσαν να θεωρούνται οι Πενταλοφιώτες ότι βρισκόταν πιο κοντά στον σύγχρονο τρόπο ζωής, εκείνης της εποχής.

- Με τους κατοίκους της Φτελιάς, είχαν καλές σχέσεις αφού αυτές υπήρχαν ακόμη από τα Οθωμανικά χρόνια, με τους έστω και λίγους Έλληνες Χριστιανούς που υπήρχαν σε αυτό το Χωριό και μάλιστα είχαν δημιουργηθεί και Οικογένειες από νέους των δύο Χωριών.

Σημείωση: Στο Καράγατς Τσιρμέν, μετέπειτα Φτελιά, είχαν δημιουργήσει "φιλίες" με τους Έλληνες του Χωριού, αφού σε αυτό έκαναν "στάση" με τα κάρρα τους, κατά τις μεταβάσεις τους στο "Κάστρο" (Αδριανούπολη).

Οι καλές σχέσεις, στα νεότερα χρόνια συνεχίστηκαν - σε μικρότερο όμως βαθμό - και με τους Πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν σε αυτό το Χωριό.

- Με τους κατοίκους της Πάλλης και του Διλόφου, οι σχέσεις ήταν πάρα πολύ καλές, αφού "μετοίκησε" σεβαστός αριθμός Οικογενειών από τα Πετρωτά, στην Πάλλη στα 1925-1926 και στον Δίλοφο το 1950.
- Με τους κατοίκους των Δικαίων, οι Πετρωτιώτες δεν είχαν κάποια ιδιαίτερη σχέση. Απλώς είχαν καλή συνεργασία, που περιορίζονταν σε δοσοληψίες εμπορικών συναλλαγών (πώληση ξύλων και κάρβουνων, αγορά ειδών πρώτης ανάγκης).
- Με τους κατοίκους των Χωριών, Πλάτη, Εληά και Σπήλαιο, αν και η απόσταση μεταξύ αυτών των Χωριών με τα Πετρωτά, ήταν αρκετά μεγάλη - ακόμη και από τη διαδρομή, Πετρωτά, Πεντάλοφος, Σπήλαιο -, οι σχέσεις τους ήταν καλές, αφού αρκετοί κάτοικοι από αυτά τα Χωριά κατάγονταν από την Γυαλιά και την Μπάρα.
- Με τους κατοίκους των Κομάρων και του Κυπρίνου, του Κουμαρλί και του Σαρί χαντήρ όπως τα αποκαλούσαν, λόγω της απόστασης, δεν είχαν ιδιαίτερες σχέσεις.

Οι Πετρωτιώτες τους θεωρούσαν, ότι βρισκόταν σε καλύτερη "μοίρα" από αυτούς, αφού βρισκόταν σε πιο εύφορα εδάφη με περισσότερες και

καλύτερες καλλιέργειες και επιπλέον είχαν το πλεονέκτημα αφενός, της ασφαλέστερης ζωής αφού δεν βρισκόταν δίπλα στα σύνορα και αφετέρου, τους θεωρούσαν ότι βρισκόταν σε ανώτερη "κλίμακα" από αυτούς, αφού είχαν την δυνατότητα συχνότερης μετακίνησης προς την Ορεστιάδα, με αποτέλεσμα την προσαρμογή τους στον σύγχρονο τρόπο ζωής.

Κατά την εποχή των δεκαετιών από 1950 έως 1970, οι κάτοικοι των Πετρωτών, με συχνότερες εξόδους από το Χωριό, με συγγένειες που δημιούργησαν στα άλλα Χωριά μετά από "Γάμους", με την απασχόλησή τους πλέον με εργασίες κοινές με τις εργασίες των κατοίκων των άλλων Χωριών, έπαψαν πλέον να νοιώθουν, ότι είναι "μόνοι" και "Ορεσίβιοι" (κάτοικοι Ορεινής περιοχής - "Βουνίσιοι").

Η πλήρη "εξομοίωση", επιτεύχθηκε μετά τη δεκαετία του 1960, όταν οι περισσότεροι μετανάστευσαν στο εξωτερικό και στην επιστροφή τους, ένοιωθαν πλέον ίσοι, με κοινές εμπειρίες, κοινές γνώσεις και κοινά ενδιαφέροντα.

Η μόνη "ειρηνική" διαφορά, με τους κατοίκους των άλλων Χωριών που παρέμεινε, ήταν η αναφορά με υπερηφάνεια, του "τόπου γέννησης και καταγωγής" τους.

13. ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Από την ίδρυση του Χωριού και μέχρι την ένταξη της περιοχής στο Ελληνικό κράτος, δεν υπάρχουν ακριβή στοιχεία με τον αριθμό των ανθρώπων που κατοικούσαν σε αυτό.

Ευνόητο και λογικό είναι, να υποθεθεί ότι αρχικά ο αριθμός των κατοίκων ήταν μικρός και σταδιακά να αυξηθήκε.

Από τις ελάχιστες όμως γενικές πληροφορίες που υπάρχουν από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα – παλαιότερες δεν υπάρχουν - για τα Χωριά που υπήρχαν εκείνη την εποχή στην περιοχή, εμφανίζονται πληροφορίες και για το Χωριό "Καράμπαγ".

Από αυτές τις πληροφορίες μαθαίνουμε ότι ο αριθμός των κατοίκων, σε σχέση με τα άλλα Χωριά, ήταν αρκετά μεγάλος.

Από το 1920, που υπάρχουν επίσημες πληροφορίες, η εξέλιξη του πληθυσμού του Χωριού είναι:

- Απογραφή πληθυσμού έτους 1920, Κάτοικοι 1.185
- Απογραφή πληθυσμού έτους 1928, Κάτοικοι 1.206
- Απογραφή πληθυσμού έτους 1940, Κάτοικοι 1.601
- Απογραφή πληθυσμού έτους 1951, Κάτοικοι 1.637
- Απογραφή πληθυσμού έτους 1961, Κάτοικοι 1.510
- Απογραφή πληθυσμού έτους 1971, Κάτοικοι 880
- Απογραφή πληθυσμού έτους 1981, Κάτοικοι 617
- Απογραφή πληθυσμού έτους 1991, Κάτοικοι 608
- Απογραφή πληθυσμού έτους 2001, Κάτοικοι 312
- Απογραφή πληθυσμού έτους 2011, Κάτοικοι 269

Σημείωση: Από τα στοιχεία της εξέλιξης του Πληθυσμού, προκύπτει ότι μετά την δεκαετία του 1950, ο πληθυσμός του Χωριού άρχισε να μειώνεται. Η μείωση οφείλεται, κυρίως, στην μετανάστευση του μεγαλύτερου ποσοστού των κατοίκων στο εξωτερικό και στη συνέχεια όλων αυτών που επέστρεψαν, στην εγκατάστασή τους σε διάφορες Πόλεις στην Ελλάδα.

14. ΟΝΟΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΠΩΝΥΜΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Ονόματα

Τα κύρια ονόματα των κατοίκων του Χωριού, κυρίως ήταν Ελληνικά Χριστιανικά ονόματα.

Επίσης, υπήρχαν και ονόματα, όπως συνηθιζόταν, καρποφόρων δένδρων, φυτών ή και ονόματα τόπων (π.χ. Μηλιά, Τριανταφυλλιά, Μάλτα).

Πέρα από τα παραπάνω, υπήρχαν και αρχαιοελληνικά ονόματα όπως, Αθηνά, Αρετή, Δημοσθένης, Πολυνείκης και Σωκράτης.

Ο αριθμός των διάφορων ονομάτων που υπήρχαν στο Χωριό, ήταν περί τα 80.

Επώνυμα

Στα Οθωμανικά χρόνια, το σύνολο των κατοίκων του Χωριού, όπως και όλων σχεδόν των Θρακιωτών, είχαν τα οικογενειακά τους Επώνυμα. Όμως δεν τα χρησιμοποιούσαν επίσημα διότι δεν προβλεπόταν από τους νόμους του Οθωμανικού Κράτους και επιπλέον, οι Οθωμανοί αφενός δεν τα αναγνώριζαν και αφετέρου μερικές φορές απαγόρευαν και την αναγραφή τους.

Γενικά, στα Ελληνικά Χωριά της Μητρόπολης της Αδριανούπολης, στα μητρώα των σχολείων οι μαθητές γράφονταν με τα Πατρικά τους ονόματα. π.χ. Κωνσταντίνος Ευστρατίου, Ευστράτιος Θεοδώρου κ.λ.π.. Τα Επώνυμα όμως αυτά, διατηρούνταν μόνο σε αυτή τη γενιά, αφού η επόμενη θα ελάμβανε ως Επώνυμο το όνομα του νέου Πατέρα.

Με τον ίδιο σχεδόν τρόπο και οι Οθωμανοί έδιναν Επώνυμο στους Έλληνες, αφού στο όνομα του Πατέρα πρόσθεταν, ως δεύτερο συνθετικό, την κατάληξη “ογλου”, που μεταφράζεται σε “Γιός του ...” (π.χ. Κώστογλου = Γιός του Κώστα).

Τα Οικογενειακά Επώνυμα των Ελλήνων διατηρούνταν, ανεπίσημα και προφορικά, από γενιά σε γενιά. Χρησιμοποιούνταν μόνον στις κατ’ ιδίαν σχέσεις τους και αναγράφονταν δημόσια, προαιρετικά και κατ’ εξαίρεση, κυρίως σε επιτύμβιες πλάκες (ταφόπλακες).

Στο Χωριό, όπως συνήθως σε όλα τα Χωριά, στις μεταξύ τους σχέσεις χρησιμοποιούσαν κυρίως Παρωνύμια (παρατσούκλια), που υπερτερούσαν των επισήμων Επωνύμων και πολλές φορές τα υποκαθιστούσαν.

Το Παρωνύμιο συνήθως δινόταν στον αρχηγό της Οικογένειας, το έφερε όλη η Οικογένεια και συνήθως μεταβιβάζονταν και στις επόμενες γενεές.

Σημείωση: Παρατσούκλι (παρωνύμιο) είναι ένα μοναδικό και συνήθως παράξενο όνομα, που βασίζεται σε κάποιο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό γνώρισμα κάποιου Προσώπου (επάγγελμα, γνώσεις, τρόπο ζωής, παρομοίωση με επώνυμο πρόσωπο Τεχνίτη ή επαγγελματία, ή με τα χαρακτηριστικά κάποιου ζώου κ.α.), με το οποίο το αποκαλούν, προκειμένου να το ξεχωρίσουν μεταξύ άλλων, ή λεγόταν φιλικά ή ακόμη και χαϊδευτικά.

Το Παρατσούκλι, συνήθως, γινόταν αποδεκτό από το συγκεκριμένο πρόσωπο, αλλά και από την οικογένειά του, αφού όλοι τους αυτοπροσδιορίζονταν στους άλλους με αυτό.

Παρατσούκλι, δινόταν και με ειρωνικό (κοροϊδευτικό) όνομα, που αναφέρονταν για τον προσδιορισμό κάποιου Προσώπου ή της Οικογένειάς του. Συνήθως, η αναφορά του γινόταν μόνο κατά την απουσία των αναφερόμενων Προσώπων.

Στο Χωριό, παρά του ότι όλοι οι κάτοικοι ήταν Έλληνες Χριστιανοί, υπήρχαν “Παρατσούκλια” με Οθωμανικές ρίζες στο όνομά τους όπως, Χότζιας, Χασάνης, Σινάνης κ.α..

Οι γέροντες του Χωριού, αναφέρουν ότι επειδή αυτά τα παρατσούκλια “βγήκαν” στα πολύ παλιά χρόνια δεν υπάρχουν συγκεκριμένες “ιστορίες” ή πληροφορίες. Στην προσπάθεια ανεύρεσης της αιτιολογίας της δημιουργίας αυτών ονομασιών, αναφέρουν ότι και αυτοί άκουγαν από τους παλαιότερους ότι, “μάλλον” κάποιοι από προηγούμενες (παλαιότερες) γενεές αυτών των Οικογενειών, “πήραν” τα ονόματα: Ο “Χότζας” επειδή είχε βροντώδη φωνή και όταν μιλούσε ακουγόταν δυνατά όπως ο Χότζας των Οθωμανών στο Τζαμί. Ο “Χασάνης”, επειδή ήταν μελαχρινός όπως ο Χασάν (συχνό χρώμα και όνομα των Οθωμανών). Ο δε “Σινάνης”, επειδή ήταν καλός τεχνίτης πέτρας όπως ο Σινάν που επιμελήθηκε της κατασκευής της Γέφυρας του Μουσταφά Πασά.

Υπήρχαν κι άλλα παρόμοια παρατσούκλια, που όλα τους, όπως παραπάνω, είχαν μεταφορική έννοια.

Από τα μέσα έως τέλη του 19^{ου} αιώνα, όπου υπάρχουν έγγραφες πληροφορίες για τους Έλληνες Χριστιανούς της Μητρόπολης Αδριανούπολης, εμφανίζονται Ελληνικά Επώνυμα που προέρχονται από “Παρωνύμια” (Παρατσούκλια) με προσθήκη κατάληξης. Συνήθως σε, -ίδης, -άδης, -ογλου.

Όταν ο Τόπος απελευθερώθηκε και ενσωματώθηκε στο Ελληνικό Κράτος, η εγγραφή όλων των κατοίκων στα “Βιβλία” της Κοινότητας ήταν υποχρεωτική.

Η εγγραφή κατά άτομο γινόταν πλέον, με Οικογενειακό Επώνυμο, με Όνομα και με Πατρώνυμο.

Σημείωση: Το Επώνυμο δεν ήταν πλέον του όνομα του Πατέρα, που μεταβάλλονταν μέχρι τότε, από γενιά σε γενιά, αλλά το δηλωμένο Επώνυμο θα παρέμεινε πλέον σταθερό και θα μεταφέρεται όμοιο και στις επόμενες γενιές.

Οι κάτοικοι του Χωριού, κλήθηκαν να δηλώσουν τα ονόματα των μελών της Οικογένειας, μαζί με το κοινό (Οικογενειακό) Επώνυμό τους.

- Ένα μέρος από τους κατοίκους, ως επίσημο πλέον στο Ελληνικό Κράτος, Οικογενειακό Επώνυμο, δήλωσε το Επώνυμο του Αρχηγού της Οικογένειας όπως υπήρχε στα διάφορα, από τα Οθωμανικά χρόνια, ελάχιστα υπάρχοντα έγγραφα (π.χ. αν υπήρχε Πιστοποιητικό Βάπτισης, ή έγγραφο από το Σχολείο του Χωριού ή άλλο έγγραφο όπου αναγράφονταν το Επώνυμο).

Σε αυτή την περίπτωση, τα Οικογενειακά Επώνυμα ήταν π.χ. Ευστρατίου, Αντωνίου, Παράσχου κ.α.

- Ένα μέρος Οικογενειών, δηλώθηκε με Ελληνικά Επώνυμα που τους είχαν δοθεί, κατά τις συναλλαγές τους, από τους Οθωμανούς.

Σε αυτή την περίπτωση, τα Οικογενειακά Επώνυμα ήταν π.χ. Κώστογλου, Αντώνογλου κ.α.

- Η συντριπτική πλειοψηφία των κατοίκων δήλωσε στην εγγραφή, ως Επώνυμο το Παρωνύμιο (Παρατσούκλι) με το οποίο τους αποκαλούσαν οι συγχωριανοί τους.

Σε αυτή την περίπτωση, ο αρμόδιος υπάλληλος που κατέγραφε τις δηλώσεις των κατοίκων, που ήταν ο Γραμματέας της Κοινότητας ή κάποιος Δάσκαλος του Σχολείου, προσέθετε στο Παρωνύμιο, σύμφωνα με την κρίση του, μια κατάλληλη στην σύνταξη, Ελληνική κατάληξη και σχημάτιζε ένα νέο "εύηχο" Επώνυμο.

Σημείωση: Λέγεται, ανεπίσημα, ότι εκείνη την εποχή, σε όλα τα Χωριά που εντάχθηκαν στο Ελληνικό Κράτος και οι κάτοικοι υπέβαλαν δηλώσεις στις Κοινότητες, ο αρμόδιος υπάλληλος που κατέγραφε την δήλωση, ανάλογα με τον τόπο καταγωγής του, αφού εκείνη την εποχή ο τόπος δεν διέθετε "εγγράμματος", πολύ περισσότερο "εγγράμματος υπαλλήλους", προσέθετε στα Παρωνύμια συνήθως Ελληνικές καταλήξεις που γνώριζε, από αυτές που υπήρχαν στο τόπο του.

Είναι γνωστό ότι σε κάθε περιοχή της παλιάς Ελλάδας υπερτερούσαν διαφορετικές καταλήξεις στα Επώνυμα. Σε άλλες υπερτερούσε το -ακης, σε άλλες το -πουλος, σε άλλες το -ιδης, σε άλλες το -ογλου κ.ο.κ..

Μετά την ολοκλήρωση της εγγραφής όλων των κατοίκων στα "Βιβλία" της Κοινότητας, η πλειοψηφία (70-80%) των Επωνύμων στο Χωριό, είχαν κατάληξη σε "-ίδης".

Ακολουθούσαν οι καταλήξεις σε :

"-δης", "-ακης", "-ανης", "-ερης", "-ογλου", "-ουδης", "-ουζης", "-τζης",
"-ωτης", "-ας", "-ος", "-ης".

Ευνόητο είναι ότι στα Γυναικεία Επώνυμα, γινόταν αλλαγή του κλητού Επωνύμου, σε Θηλυκό, π.χ. Από Βαβελίδης σε Βαβελίδου κ.ο.κ..

15. ΣΧΟΛΕΙΟ – ΜΑΘΗΤΕΣ – ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ - ΦΟΙΤΗΤΕΣ

Τον 19^ο αιώνα, με Οθωμανικά διατάγματα, δόθηκε άδεια στους υπόδουλους Έλληνες, μεταξύ άλλων και η ίδρυση και λειτουργία Σχολείων.

Σε έγγραφο του 1885, αναφέρεται ότι στο Χωριό “Καράμπαγ”, λειτουργούσε Δημοτικό Σχολείο.

Το 1907, υπάρχουν πληροφορίες ότι αναχώρησε από το Χωριό για σπουδές στο ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ, ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ.

Λίγο πριν από την απελευθέρωση του τόπου το 1920, σε έγγραφο της “Κεντρικής Αστικής Σχολής Αρρένων Αδριανουπόλεως”, αναφέρεται η φοίτηση και αρίστευση του μαθητή ΜΑΡΓΑΡΙΤΗ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ με καταγωγή από το “Καράμπαγα”.

Από την απελευθέρωση του τόπου, μέχρι και το 1940, το Δημοτικό Σχολείο του Χωριού, λειτουργούσε κανονικά (σε παλιές αίθουσες παραπλεύρως της Κοινότητας).

Φοίτηση μαθητών στο Γυμνάσιο, δεν αναφέρεται, εκτός της εγγραφής για φοίτηση το 1939, του ΚΩΣΤΟΓΛΟΥ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ του ΠΑΡΑΣΧΟΥ στο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΟΡΕΣΤΙΑΔΟΣ, η οποία όμως διακόπηκε τον επόμενο χρόνο, λόγω της έναρξης του Ελληνοϊταλικού πολέμου.

Ακολούθησε η περίοδος της “κατοχής” του Χωριού από τους Βούλγαρους (1941-1944), όπου το Σχολείο δεν λειτουργούσε. Ως ημερομηνία επαναλειτουργίας του, αναφέρεται η 12^η Νοεμβρίου του 1944.

- Το 1950, έγινε μετεγκατάσταση των μαθητών στο νέο Σχολείο του Χωριού που κτίστηκε στην άκρη του Χωριού.
- Το 1954, το κτίριο του Σχολείου επεκτάθηκε κατά μία αίθουσα.
- Το 1962, ολοκληρώθηκαν οι εργασίες ανέγερσης και άρχισε να λειτουργεί και ο 1^{ος} όροφος του Σχολείου.
- Το 1964, το Σχολείο άρχισε να λειτουργεί, ως εξατάξιο και το 1966 οι Δάσκαλοι του Χωριού αυξήθηκαν στους 7.
- Το 1993, το ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΕΤΡΩΤΩΝ, λόγω έλλειψης Μαθητών, έπαψε να λειτουργεί.

Από τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 1950, οι κάτοικοι του Χωριού άρχισαν να στέλνουν τα παιδιά του για φοίτηση στο Γυμνάσιο και σύμφωνα με πληροφορίες όλοι τους, αν και στην αρχή ήταν λίγοι, συγκαταλέγονταν στους καλούς μαθητές.

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι, ο ΒΑΒΕΛΙΔΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ήταν ο πρώτος που φοίτησε και αποφοίτησε από το Γυμνάσιο και ήταν ένας από τους πολύ καλούς μαθητές του Γυμνασίου.

Επίσης, ο ΚΩΣΤΟΓΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ του ΜΑΡΓΑΡΙΤΗ, ήταν ο "πρώτος" μαθητής της τελευταίας τάξης του Γυμνασίου και στις παρελάσεις ήταν ο Σημαιοφόρος του Γυμνασίου ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ.

Στα τέλη της ίδιας δεκαετίας, τα παιδιά από τα ΠΕΤΡΩΤΑ, μετά από την αποφοίτηση από το Γυμνάσιο, άρχισαν να συνεχίζουν τις σπουδές τους σε Σχολές, στην Παιδαγωγική Ακαδημία και σε Πανεπιστήμια.

Από τους πρώτους απόφοιτους του ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ από τα ΠΕΤΡΩΤΑ,

- Ένας, αποφοίτησε από την Παιδαγωγική Ακαδημία Αλεξανδρούπολης και εργάστηκε ως Δάσκαλος. Στη συνέχεια αφού έλαβε πτυχίο από το Πάντειο Πανεπιστήμιο διετέλεσε και Επιθεωρητής Δημοτικών Σχολείων
- Ένας, αποφοίτησε από την Παιδαγωγική Ακαδημία Αλεξανδρούπολης και εργάστηκε ως Δάσκαλος
- Ένας, αποφοίτησε από τη Σχολή Ευελπίδων και υπηρέτησε στον Ελληνικό Στρατό
- Ένας εργάστηκε ως Διευθυντικό Στέλεχος, στην Ένωση Γεωργικών (μετέπειτα, Αγροτικών) Συνεταιρισμών στα Δίκαια και στην Ορεστιάδα
- Ένας, σπούδασε Γεωλόγος στην τότε Δυτική Γερμανία, επέστρεψε και εργάστηκε στην Ελλάδα, ως επιτυχημένος Ελεύθερος επαγγελματίας
- Ένας, εργάστηκε ως Αγρονόμος στη Νομαρχία Έβρου
- Μία, εργάστηκε ως Στέλεχος σε Κρατικό Νοσοκομείο της Αθήνας

Από τους αποφοίτους του ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ, που ακολούθησαν τα αμέσως επόμενα χρόνια και κατάγονταν από τα ΠΕΤΡΩΤΑ, ενδεικτικά, από τους σχετικά παλαιότερους,

- Ένας, αποφοίτησε από την “Ανωτάτη Εμπορική” και εργάσθηκε ως υψηλόβαθμο Στέλεχος σε Τράπεζα.
- Ένας, σπούδασε Δασοπονία και Νομικά.
- Ένας, σπούδασε στην Ανωτέρα Σχολή Καλών Τεχνών και συνέχισε τις σπουδές του στο Εξωτερικό. Εργάσθηκε ως Γλύπτης και παρουσίασε πολυάριθμες επιτυχημένες ατομικές εκθέσεις.
- Ένας, ως απόφοιτος Δασικής Σχολής στην Αγιά Λάρισας, απέκτησε πτυχίο Δασονόμου και εργάσθηκε στο Δασαρχείο στην Αλεξανδρούπολη.
- Ένας, απέκτησε πτυχίο Μηχανολόγου στη Γερμανία και εργάσθηκε ως Στέλεχος του Υπουργείου Συγκοινωνιών στο Γραφείο Συγκοινωνιών Ρόδου.
- Ένας, φοίτησε στη Ιερατική Σχολή Ξάνθης και εργάσθηκε ως Ιεροδιδάσκαλος (Παπά-δάσκαλος).

Σημείωση Συντάκτη: Αν και η αναγραφή των ονομάτων των παραπάνω θα ήταν “τιμητική” γι αυτούς, αλλά και για τους απογόνους τους, Νομικοί περιορισμοί δεν επιτρέπουν την δημοσιοποίησή τους με την συμπλήρωση παραπλεύρως του επαγγέλματος και του αντίστοιχου Ονοματεπώνυμου.

Ακολούθησαν οι δεκαετίες του 1960 και του 1970, όπου οι αριθμοί, των μαθητών στο Γυμνάσιο, των Σπουδαστών και των Φοιτητών στα Πανεπιστήμια, από τα ΠΕΤΡΩΤΑ, αυξήθηκαν κατά πολύ.

Σήμερα, απόφοιτοι διάφορων Σχολών, Ιδρυμάτων και Πανεπιστημίων, καταγόμενοι αυτοί ή οι γονείς τους από τα Πετρωτά, είναι πάρα πολλοί και εργάζονται ως επιτυχημένοι Ελεύθεροι Επαγγελματίες ή προσφέρουν τις υπηρεσίες τους από ανώτερες, έως και ανώτατες θέσεις, σε διάφορες Δημόσιες ή ιδιωτικές υπηρεσίες στην Ελλάδα, αλλά και στο εξωτερικό.

Αλεξανδρούπολη, Δεκέμβριος 2021

Παράσχος Ε. Κώστογλου

Ερευνητής & Συντάκτης αυτής της Εργασίας